

Statped

ÅRSMAGASIN 2017

Fjernundervisning
i tegnspråk

SIDE 11

Kom i gang med ASK
i barnehagen

SIDE 17

Nasjonale årlige
konferanser

SIDE 26

Innhold

Leder: Tid for å gå videre.....	3
Fornøyde oppdragsgivere.....	4
Refleksjoner fra Statpeds direktør.....	5
Auka utlån av skolelydbøker.....	8
Fjernundervisning i tegnspråk.....	11
Doktorgrader i 2017.....	14
Frokostseminar i Statped.....	15
Kom i gang med ASK i barnehagen.....	17
Statped skal styrke tilbudet til barn og unge med behov for ASK.....	22
Foreldreportalen er populær.....	23
Tegnspråk – et språk fullt og helt.....	24
Nytt direktorat fra 1. januar 2018.....	25
Nasjonale årlige konferanser.....	26
Se meg! Gode relasjoner som forutsetning for læring og inkludering.....	27
Nettverkskonferansen for ledere i PP-tjenesten.....	30
Spot-engasjement på fjerde året.....	31
Eit godt system for brukarmedverknad.....	32
Nytt ungdomspanel.....	35
Deltidsopplæringen – nå med søskenkurs.....	36
Nye muligheter med digitalisering.....	38
Inkludering på alvor.....	39
Begivenheter 2017.....	40
Statistikk 2017.....	43

UTGIVER

Statped
www.statped.no
Mars 2018

ANSVARLIG REDAKTØR OG UTGIVER

Direktør Tone Mørk

REDAKTØR

Gerd Vidje
gerd.vidje@gmail.com Telefon:
920 61 981

REDAKSJON

Anne Grethe Hellerud
Ragnhild T. Thornam
Gerd Vidje

FORSIDEFOTO

Morten Brun

GRAFISK DESIGN

BLY

TRYKK

07media

OPPLAG

15 000

Tid for å gå videre

I årene 2012–2016 var Statped i omstilling. I 2017 konkluderte Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet med at Statped er blitt den etaten som politikere og myndigheter forventet seg. Gjennom omstillingsperioden har vi levert på oppdrag vi har fått, fulgt opp tiltak og løst oppgaver uten at brukerne har opplevd et forringet tjenestetilbud. Det er jeg selvsagt godt fornøyd med. Oppdraget, med føringer i Stortingsmelding 18 (2010–2011) Læring og fellesskap og i årlige tildelingsbrev fra Utdanningsdirektoratet, var å etablere en ny virksomhet med ansvar for hele landet, bestående av fire regioner og en sentral enhet. Den nye virksomheten skulle ha én dør inn og sørge for likeverdig tilgang til Statpeds tjenester i hele landet. Nå er omstillingen av Statped historie, det er tid for å gå videre. Store nye satsningsområder er allerede på gang.

SATSING PÅ KOMMUNIKASJON OG TEGNSPRÅK

Statped skal forsterke innsatsen omkring alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) i flere år fremover. Vi har fått dette i oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, noe vi tar imot med stor entusiasme. Språk og kommunikasjon er helt essensielt for barn, unge og voksne, og det å bli forstått og kunne uttrykke seg er helt grunnleggende for hvordan livet blir. I landet vårt skal alle ha rett til å utvikle og bruke sitt eget morsmål. Dette gjelder også norsk tegnspråk. Jeg er enig med Sonja Myhre Holten i Språkrådet som sier at ikke alle får oppfylt denne rettigheten. Hun slår fast at norsk

tegnspråk er et fullverdig språk som skal ha en selvsagt plass i det norske språklandskapet og språkpolitikken. Derfor har Statped planer om å løfte tegnspråk som et eget innsatsområde. Å få oppdrag utover det rent spesialpedagogiske fagområdet, er spennende!

DELTIDSOPPLÆRINGEN I STADIG UTVIKLING

Arbeidet med å utvikle deltidsopplæringen for hørselshemmede grunnskoleelever har gått over flere år og er fortsatt i utvikling. Den skal sikre likeverdige tjenester, god kvalitet uavhengig av hvor tilbudet gis og fungere som en alternativ opplæringsarena. Det vi kaller tilgrensede tjenester er også en del av deltidsopplæringen. Det omfatter tjenester og målgrupper som er tilknyttet deltidsopplæringen på ulike måter, for eksempel kurs til foreldre og nettverkskurs for lærere. Nytt nå er kurs til søsken som Statped tilbyr i alle regioner.

NASJONALE KONFERANSER

Å dele kunnskap og erfaringer går som en rød tråd gjennom Statpeds fire årlige nasjonale konferanser. Les om konferansene våre på side 26 og på statped.no/konferanser. Statpedkonferansen som går av stabelen i slutten av mars, har i skrivende stund 500 påmeldte og mange på venteliste. Temaet er Se meg! Gode relasjoner som forutsetning for læring og inkludering. Vi har visst truffet blink!

Tone Mørk, direktør

Fornøyde oppdragsgivere

Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet har konkludert med at Statped har levert og fulgt opp tiltak og oppgaver gjennom hele omstillingsperioden og trekker frem at omstillingen har skjedd uten at brukerne har opplevd et forringet tjenestetilbud. Direktoratet peker på at Statped også har klart å følge opp mange oppdragsbrev underveis i omstillingen.

TEKST GERD VIDJE

Det var Stortingsmelding 18 (2010–2011), *Læring og fellesskap*, som ga føringer for omstillingsprosessen og etableringen av det nye Statped. I stort handlet det om flerfaglige tjenester, nye og mer systembaserte arbeidsformer og om tettere samhandling med barnehage, skole og PP-tjeneste. Oppdraget var å etablere en ny virksomhet med ansvar for hele landet, bestående av fire regioner og en sentral enhet. Den nye virksomheten skulle legge til rette for én dør inn til etaten og sørge for likeverdig tilgang til Statped og etatens tjenester i hele Norge.

FUSJON, NYE RAMMEBETINGELSER OG NY TJENESTEPROFIL

I tillegg til at 12 tidligere kompetansesentre ble fusjonert og sammenslått til én etat, har det gjennom hele omstillingen vært en utvikling fra énfaglig til flerfaglig virksomhet. Hver enkelt medarbeider har måttet se seg selv og sitt tidligere senter i et nasjonalt perspektiv og ikke som et avgrenset spissfaglig senter. Samtidig har spisskompetansen også vært utviklet og fornyet i løpet av omstillingsperioden. En felles tjenesteprofil på tvers av regioner og fagområder er utviklet.

Administrative rutiner, styringsstrukturer og ledelse i tråd med føringene i Stortingsmelding 18 er etablert og implementert. Det var en klar forventning at Statped gjennom hele omstillingsperioden skulle levere tjenester på samme nivå som tidligere. ■

Refleksjoner fra Statped's direktør

– Jeg er selvsagt glad for at oppdragsgiverne våre er fornøyd med arbeidet vårt, sier Tone Mørk. – Nå er omstillingen i Statped historie, det er tid for å gå videre.

TEKST GERD VIDJE | FOTO MORTEN BRUN

Likevel, etter fire år i omstilling er det på sin plass å se seg tilbake. Magasinet utfordrer direktøren til å reflektere rundt omstillingen i Statped i lys av noen av de faktorene som Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) trekker frem i rapporten «Erfaringar frå endringsprosessar generelt, og involvering av brukarar og tilsette spesielt» (Difi rapport 2014:1). Det handler om faktorer som er avgjørende ved omstillingsprosesser.

GRUNDIGE ANALYSER I FORKANT

– *Manglende analyse av konsekvenser, under- vurdering av kompleksiteten i reformen, for liten tid og ressurser til gjennomføringen er ifølge Difi viktige hindre for en god gjennomføring. Var grunnarbeidet godt nok for nye Statped?*

Mørk mener at det ble gjort gode forberedelser i forkant. – Det forberedende arbeidet hadde foregått over flere år både på departementsnivå og i Utdanningsdirektoratet. De tidligere kompetansesentrene var med i forarbeidet. Det nye Statped var godt forberedt på det som ville komme, og de fleste hadde forståelse for behovene og endringene. Likevel, det er noe annet å stå i prosessen når endringene kommer tett på. Konsekvensene av omstillingen var ikke like godt kommunisert og forstått av alle. Det er lett å se i etterkant, sier hun.

Og legger til at det på flere områder ble nødvendig å bruke mer ressurser enn planlagt. Ett eksempel er endringer og nedleggelse av lokasjoner.

– Sett i lys av at løpende drift skulle gå som normalt, 11 nye oppdragsbrev i løpet av omstillingen og ingen ekstra ressurser i omstillingen, var dette en stor utfordring for alle deler av etaten.

GOD LEDELSE ER VIKTIG FOR Å LYKKES

– *Ifølge Difi stiller store endringsprosesser høye krav til ledere på alle nivåer og til toppledelsen spesielt. Omforente ledere med felles budskap er viktig for å lykkes. Difi trekker frem at lederrollen også er å være pådriver og motivator og skape aksept og forståelse for endringer.*

– Ledelse og lederstrukturen var det første vi grep fatt i, da etableringsfasen startet i 2013. Vi rekrutterte mange flinke fagpersoner fra fagmiljøene internt og ikke alle hadde ledererfaring fra tidligere. For å følge opp medarbeiderne best mulig satset vi på ledertrening og -oppfølging og fordelte oppgaver og ansvar mellom ledernivåene. Medarbeiderundersøkelser ble gjennomført gjennom hele omstillingsløpet for å avklare relasjonen mellom medarbeider og nærmeste leder. Det var helt

– Nå går Statped videre. Store, nye satsingsområder er allerede i gang, sier Tone Mørk, direktør i Statped.

nødvendig for å videreutvikle lederskapet.

At informasjon er et kritisk punkt i en omstilling, er en kjent sak. Min erfaring er at du aldri får informert nok, selv om jeg synes vi gjorde en god jobb med å bygge opp nettsider, både internt og eksternt, for å spre informasjon og kunnskap.

Jeg synes at mange ledere hadde bratte læringskurver og fylte rollen som pådrivere og motivatorer i omstillingsarbeidet. All honnør til dem som sto løpet ut!

INVOLVERE BRUKERE OG MEDARBEIDERE TIDLIG I PROSESSEN

– Difi peker på at både brukere og medarbeidere har verdifull kompetanse og erfaring å ta med seg inn i omstillings- og utviklingsprosesser. Særlig i kunnskapsorganisasjoner er dette nyttig. For å sikre god forankring bør det avklares hvordan medbestemmelse og medvirkning skal fungere. Difi anbefaler omstillingsavtaler. Hva er dine erfaringer her?

– I interimperioden ble det inngått en supplerende tilpasningsavtale til hovedavtalen.

Den klargjorde organisering og samhandling mellom de tillitsvalgte og ledelsen. Dette var et godt grunnlag for å etablere det sentrale medbestemmelsesapparatet som var på plass allerede fra oppstart i 2013. Og litt senere kom et medbestemmelsesapparat på regionalt nivå, forteller Mørk.

Hun trekker spesielt frem Statped IDF (møteplass for medbestemmelse mellom ledelse og tillitsvalgte) som har bidratt inn i alle sentrale prosesser. Statped IDF har også formidlet behovene for endring ut i organisasjonen. Og like viktig, IDF har aktivt spilt inn reaksjoner i organisasjonen på tiltak som ble satt i gang i omstillingen.

– Statped IDF har fungert som et korrektiv, det har bidratt til kontinuitet i prosessen og hele tiden hatt målet med omstillingen for øye, sier Mørk, og legger til:

– I små virksomheter forhandler medarbeiderne ofte direkte med nærmeste leder. I nye Statped var det viktig å sikre medvirkning gjennom et representasjonssystem. Jeg legger ikke skjul på at det har vært utfordrende for mange medarbeidere. Denne erfaringen tar

jeg med meg videre. Vi må arbeide mer for å skape bedre forståelse for hva representasjonssystemet innebærer og forankre det i organisasjonen.

Brukermedvirkning med representasjon fra alle relevante brukerorganisasjoner har på samme måte som IDF vært en viktig stemme i omstillingen. (Les om brukermedvirkning i Statped på side 32 og på statped.no/bruker-medvirkning).

KULTUR OG IDENTITET

– Et sitat fra Difi-rapporten lyder: Store endringer krever ofte endringer i arbeidskulturen, og i større reformer blir ofte organisasjoner med ulike kulturer slått sammen.

Organisasjonskulturen er dypt forankret, og den styrer atferden. Å få til kulturendring i organisasjoner er derfor ofte svært tidkrevende.

Er dette noe du kjenner igjen?

Tone Mørk nikker, hun kjenner Statped godt igjen i dette sitatet.

– Å skape en ny kultur og felles identitet for nye Statped har vært omfattende og til dels krevende. Felles samlinger for alle medarbeidere, rådgiversamlinger og lederutvikling har vært viktige tiltak for å utvikle en felles kultur.

Samlokaliseringen til større enheter har bidratt til at fagområdene våre er tettere på hverandre og til at rådgiverne samhandler mer enn før. Det tar tid å skape en ny kultur. Jeg er sikker på at en ny felles kultur er i emning. Både statped.no og workplace er betydningsfulle tiltak for å skape felles identitet. ■

Auka utlån av skolelydbøker

Hausten 2017 blei det både enklare og gratis å låne skolelydbøker frå Statped. På eit halvt år har utlånet nær tredobla seg, og Statped lånte ut i underkant av 80 000 bøker hausten 2017.

TEKST RAGNHILD THORNAM | FOTO MORTEN BRUN

Skolelydbok blei relansert med nye løysingar slik at det skulle bli enklare for skolar og elevar å låne bøker. I den gamle ordninga blei bøkene leverte som CD-plater. Mange syntest også det var tungvint å låne bøker, og dei måtte nytte ulike løysingar for å låne høvesvis fagbøker og skjønnlitteratur.

I den nye løysinga er det enklare å registrere seg, og både skolen og elevane kan låne bøker. Dermed kan skolane hjelpe elevane med å tinge lærebøker, mens elevane sjølve kan låne bøker som det verker freistande å lese.

– Vi har fått gode tilbakemeldingar frå både skolar og brukarar om at dei er nøgde med den nye løysinga, seier seniorrådgjevar Ragna Flø i Statpeds avdeling for læringsressurser og teknologiutvikling (SLoT).

Utlånsordninga er i samarbeid med Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek (NLB), som låner ut skjønnlitteratur. Skolane og elevane må berre registrere seg ein stad for å låne bøker frå begge partar. Ein finn altså lærebøker frå Statped og skjønnlitteratur frå NLB på same stad.

NEDLASTBARE FILER

Det meste av utlånet er no online. Statped leverer bøkene som nedlastbare filer eller som

direkte strømming, slik at lånarane får tilgang til boka med ein gong ho er bestilt.

Bøkene kan spelast av frå ein PC eller ved hjelp av appen Lydhør.

KVEN KAN LÅNE

Lærebøker på lyd er aktuelt for elevar frå 1. til 13. trinn som av ulike grunnar strevar med å lese. Det kan være elevar som har utfordringar med syn, dysleksi, andre lesevanskar, ADHD med konsentrasjonsvanskar eller fysisk funksjonsnedsetting som gjer det vanskeleg å lese ei bok.

For å bli lånar må ein fagperson frå skole, pedagogisk-psykologisk teneste eller helsevesen stadfeste behovet for lærebøker på lyd. Stadfestinga treng ikkje sendast til Statped, men eleven må ha dokumentasjonen i bakhand i tilfelle stikkprøve. Blinde og svaksynte som er registrerte i Norges Blindforbund, treng ikkje dokumentasjon. ■

Les meir på statped.no/skolelydbok

– *Statped låner ut tilrettelagde lærebøker på lyd. Det er gratis å låne bøker, og elevane kan låne så mangebøker dei vil.*

Velkommen
til timen

Alle ser
alle.
Vi går
igang.

Fjernundervisning i tegnspråk

Hva preger undervisningen og samhandlingen i et virtuelt klasserom? Når tegnspråklige elever møtes via skjerm tilpasser de språket til de nye omgivelsene.

TEKST RAGNHILD THORNAM | FOTO MORTEN BRUN

Hver uke møtes elever med nedsatt hørsel i et virtuelt klasserom i regi av Statped. Undervisningen foregår på norsk tegnspråk, slik at elevene utvikler språkferdigheter ved å være i et tegnspråklig miljø.

I et doktorgradsarbeid har Johan Hjulstad undersøkt hvordan elever og lærere samhandler i et virtuelt klasserom.

– En virtuell kommunikasjonssituasjon har noen gevinster. Én fordel er at elevene kan opprettholde progresjon i opplæringen, fordi de har anledning til å møtes hyppig, mener Johan Hjulstad, som disputerte ved NTNU i vår. Han har tidligere jobbet med tegnspråk-opplæring i Statped og er nå studieleder ved OsloMet – storbyuniversitetet (tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus/HiOA).

VIDEOANALYSE SOM METODE

Hjulstad har undersøkt et fjernundervisningsopplegg, der Statped bruker avansert teknologi for videokonferanser. Klassene består av inntil fem elever som deltar i undervisningen fra sin egen skole via pc og et webkamera.

Hjulstad har fulgt fem klasser med elever fra sjetten til tiende trinn som møtes én time hver uke. Han har analysert opptak av videobildet som sendes ut til deltakerne, til sammen 67 skoletimer. I tillegg har han intervjuet tegnspråklærerne, noen elever og noen

av lærerne i elevenes bostedsskoler. Han har også observert tegnspråklærerne når de møtes for å planlegge undervisningen.

TILPASSER TEGNSPRÅKET

Videoanalysene viser at lærerne og elevene kontinuerlig tilpasser tegnspråket for å kommunisere godt via skjerm. Det oppstår noen utfordringer når kommunikasjonen skjer på tegnspråk i videokonferanser.

Tegnspråk er et romlig språk. Retningen tegnet utføres i eller hvor det plasseres, gir tegnet betydning, og det å peke brukes mye i tegnspråklig kommunikasjon. Retning er imidlertid ikke det samme i et virtuelt som i et fysisk rom, fordi deltakerne er representert med en rute på dataskjermen i det virtuelle rommet. Deltakerne må dermed tilpasse tegnspråket til teknologien.

– I en videokonferanse er det ikke alltid samsvar mellom retningen et tegn blir gjort i og det mottakerne kan oppfatte. Det er ikke lett å vite hvem en person peker på, når han peker på en av mange ruter på en skjerm, forklarer Hjulstad.

Han så mange eksempler på hvordan lærerne og elevene tilpasset tegnspråket i det virtuelle klasserommet. De peker mindre, bruker færre retningstegn og gjør flere tegn i såkalt nøytralt tegnrom.

Johan Hjulstad har tidligere jobbet med tegnspråkopplæring i Statped og er nå studieleder ved OsloMet – storbyuniversitetet (tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus/HiOA).

En lærer fant en god løsning for likevel å kunne peke, nemlig å ta i bruk en egenskap i tegnspråket for å omtale personer som ikke er til stede. Da angir man en bestemt retning eller plassering for denne personen og bruker retningen hver gang personen blir omtalt. Dette fungerte godt, selv om metoden normalt ikke brukes om personer som deltar i samtalen.

– Teknologien legger noen begrensninger på kommunikasjonen i det virtuelle klasserommet, men erfarne tegnspråkbrukere finner ofte ut hvordan de skal løse det, mener Hjulstad.

KLASSELEDELSE

Lærerne tilpasser seg også kommunikasjonssituasjonen ved å være ekstra tydelige klasseledere. De bruker navnetegn hyppigere og er opptatt av at alle skal være med i undervisningen. Om en elev sklir ned i stolen, forsvinner hendene fra skjermbildet. Da reagerer lærerne raskt, slik at eleven får hendene inn i bildet igjen. Lærerne stiller også tydelige krav om at elevene må gi feedback.

– På tegnspråk kan vi be om respons ved

å holde det siste tegnet i en ytring lenge. I det virtuelle klasserommet er lærerne ofte tålmodige og holder tegnet til de får respons, forklarer Hjulstad.

Han fant også at lærerne vinker mye i det virtuelle klasserommet for å fange oppmerksomheten eller sikre at elevene følger med. For å være sikker på at alle elevene ser hverandre, starter lærerne hver time med en omfattende vinkesituasjon.

– Lærerne bruker også forbausende mye vinking underveis i timene for å sikre seg at de har elevenes oppmerksomhet før de går videre i undervisningen, sier Hjulstad.

Han konkluderer med at lærerne kompensere for de utfordringene som teknologien gir ved å dirigere elevenes oppmerksomhet ekstra tydelig.

KONTINUITET I OPPLÆRINGEN

Elever med hørselshemming i grunnskolen har i en årrekke fått tilbud om deltidsopplæring i Oslo, Bergen eller Trondheim noen uker hvert år. Elevene er da i et tegnspråkmiljø og

– Noen kan kanskje tenke at tegnspråkopplæring bidrar til segregering. Her ser vi tvert imot et eksempel på hvordan tegnspråk er en forutsetning for god inkludering

Johan Hjulstad

får opplæring i og på tegnspråk. Utviklingen i tegnspråkferdigheter kan imidlertid lett stoppe opp når det går lang tid mellom hvert opphold. Dette er bakgrunnen for at Statped i 2011 begynte med fjernundervisning via videokonferanse.

– Lærerne rapporterer unisont at fjernundervisningen er svært viktig for å ha progresjon i tegnspråkopplæringen. Selv om elevene bare har én time hver uke, er undervisningen et viktig løft, understreker Hjulstad.

Han tror undervisningen fungerer fordi elevene har truffet hverandre fysisk under deltidsopphold. Derfor ser han på fjernundervisning som et supplement og ikke en erstatning til ordinær klasseromsundervisning.

TEKNOLOGIEN BLANDER ARENAER

Hjulstad mener imidlertid at teknologien har et potensial som er langt større enn det som blir utnyttet i dag. Ved hjelp av videokonferanseutstyret smelter tegnspråkmiljøet og bostedsmiljøet sammen til én arena. Dette kan ha betydning for hvordan elever med nedsatt hørsel inkluderes i bostedsskolen og for elevenes identitet.

Hjulstad så et tydelig eksempel på dette i et undervisningsopplegg som elevene mente var både viktig og betydningsfullt.

Temaet var vennskap. Elevene fikk i oppgave å lage et opplegg for en time hvor de fikk invitere hver sin medelev inn i det virtuelle klasserommet. Timen skapte entusiasme hos de hørende medelevene på tross av at undervisningen var uten lyd og de ikke kunne tegnspråk.

– I denne timen ble rollene byttet om. Plutselig var den hørselshemmede eleven eksperten på noe. Eleven som til vanlig hadde vansker med å by på seg selv og som gjerne ikke fikk med seg det som ble sagt, fikk nå lov til å være noe for sine medelever, sier Hjulstad.

Han mener dette viser potensialet i teknologien, men også hvordan tegnspråk kan være inkluderende.

– Noen kan kanskje tenke at tegnspråkopplæring bidrar til segregering. Her ser vi tvert imot et eksempel på hvordan tegnspråk er en forutsetning for god inkludering, påpeker Johan Hjulstad. ■

REFERANSER

- Hjulstad, J. (2017). *Embodied Participation In the Semiotic Ecology of a Visually-Oriented Virtual Classroom*. Doctoral theses at NTNU; 2017:47. <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2434026>
- Hjulstad, J. (2016). *Practices of Organizing Built Space in Videoconference-Mediated Interactions*. *Research on Language and Social Interaction*. Vol 49.(4) s. 325–341. <http://dx.doi.org/10.1080/08351813.2016.1199087>
- Hjulstad J. (2017). *Identity Negotiations in a Visually Oriented Virtual Classroom*. In: Bagga-Gupta S., Hansen A., Feilberg J. (eds) *Identity Revisited and Reimagined*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-58056-2_12

Doktorgrader i 2017

JOHAN HJULSTAD

Embodied participation in the semiotic ecology of a visually oriented virtual classroom

Johan Hjulstad har fulgt fem klasser med elever fra sjette til tiende trinn som møtes én time hver uke i et virtuelt klasserom. Elevene har nedsatt hørsel, og undervisningen foregår på norsk tegnspråk. Videoanalysene viser at lærerne og elevene kontinuerlig tilpasser tegnspråket for å snakke bedre sammen via skjerm. Det oppstår nemlig noen utfordringer når kommunikasjonen i videokonferanser skjer på tegnspråk. Tegnspråk er et romlig språk. Det betyr at retning og plassering gir tegnene betydning. For eksempel blir det å peke mye brukt i tegnspråk. Hjulstad så mange eksempler på hvordan lærerne og elevene tilpasset tegnspråket i det virtuelle klasserommet. Se intervju side 11.

NINA JAKHELLN LAUGEN

Psykososial fungering og hørselstap

Nina Jakhelln Laugen har forsket på 35 fire-åringar med høreapparat fra hele landet født mellom 2009 og 2011. De fleste av disse fire-åringene har lette eller moderate hørselstap, mens noen har alvorlige hørselstap. Laugen har kartlagt språk, psykososial fungering, sosiale ferdigheter og hvordan de forstår emosjoner. Fireåringar med høreapparater har flere psykososiale vansker enn jevnaldrende. De med lette og ensidige tap hadde også vansker med sosiale ferdigheter. Hun fant ingen sammenheng mellom språklige ferdigheter og psykososial fungering. Dette er viktige funn, fordi det er lett å tro at barn som snakker godt, også fungerer godt ellers.

JØRN ØSTVIK

Vennskap blant elever som bruker alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) i ordinær skole

Jørn Østvik har forsket på vennskap blant elever som helt eller delvis mangler et funksjonelt talespråk. I studien har Østvik observert og intervjuet sju elever fra første til fjerde trinn som benytter alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Østvik fant at disse elevene var mye for seg selv. Over halve tida var de i spesialavdelinger eller i individuelle aktiviteter med en voksen. Da ble tida gjerne brukt til spesialundervisning, tilpasset måltid, trening, hvile eller personlig hygiene. Elevene ble skildret som besøkende når de var i ordinære klasser og var i praksis ikke fullverdige medlemmer. De var også mye mindre ute i friminuttene. Når hverdagen er organisert slik, får ikke elevene tilgang til de sosiale møtepunktene.

Alle tok sin doktorgrad ved NTNU i Trondheim.

Frokostseminar i Statped

Statped arrangerte sitt første frokostseminar i november 2017. Seminarene er et ledd i å synliggjøre nyere forskning knyttet til Statpeds fagområder og invitere til diskusjon og refleksjon. Kom på seminar i 2018!

TEKST GERD VIDJE | FOTO MORTEN BRUN

Temaet i november var sosiale relasjoner i skolen med innledninger av Jørn Østvik og Johan Hjulstad, FoU-rådgivere i Statped. Jørn Østvik presenterte funn fra sitt doktorgradsarbeid om vennskap blant elever som ikke har et funksjonelt talespråk og som benytter alternativ og supplerende kommunikasjon (se artikkel i Statpedmagasinet nr. 2–2017). Johan Hjulstad innledet om språklig samhandling mellom elever og lærere i Statpeds fjernundervisningstilbud til elever som får opplæring i norsk tegnspråk (se intervju med Hjulstad side 11).

UFORMELLE SAMLINGER

– Vi ønsker at frokostseminarene skal være uformelle og uforpliktende samlinger om dagsaktuell forskning som har betydning for praksis, utdannings- og forskningsfeltet. Intensjonen er å invitere til refleksjoner som deltakerne kan ta med seg videre i arbeidshverdagen sin, sier Lise Kristoffersen, FoU-direktør i Statped. Frokostseminarene er en fin anledning til å knytte nye kontakter. Innledere kan være ansatte i Statped, samarbeidspartnere i UH-sektoren og aktører på praksisfeltet.

SJEKK STATPED.NO

Det er planlagt to frokostseminarer i halvåret. Temaer og tidspunkt finner du på statped.no/fou. Kristoffersen røper allerede nå at temaet for det første frokostseminaret i 2018 er

Inkluderende praksiser i barnehagen og lekens betydning. Innledere er Elise Øksendal og Siv Hillesøy. Øksendal er stipendiat og forsker på mobbing og barn med spesielle behov. Hillesøy er FoU-rådgiver og har gjennom sitt doktorgradsarbeid utforsket vilkår for deltagelse i barnefelleskap for de yngste barna med cochleaimplantat i barnehagen.

Målgruppene for frokostseminarene er ansatte i barnehage, skole, PP-tjeneste, forskere og andre interesserte. ■

Lise Kristoffersen er FOU-direktør i Statped. Hun ønsker velkommen til frokostseminarer i 2018.

Oliver bruker både hjulpet (teknologi og grafiske symboler) og ikke-hjulpet kommunikasjon (formelle tegn, gester og kroppsspråk).

Kom i gang med ASK i barnehagen

Noen barn trenger et alternativ eller et supplement til talespråket. Her er en innføring i hvordan barnehager kan bruke alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

TEKST RAGNHILD THORNAM | FOTO JONAS BOSTRÖM OG HELGE HANSEN, MONTAG

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) er alt som hjelper en person til å kommunisere. Personer som trenger ASK er en sammensatt gruppe som har det til felles at de har lite eller ingen tale. De klarer ikke å kommunisere med talespråk eller har en utydelig, svak eller forsinket tale.

Noen eksempler på ASK er håndtegn, grafiske symboler eller talemaskiner. ASK kan også være kroppslige uttrykk som andre må tolke og tillegge mening.

Seniorrådgiver Anne-Merete Kleppenes i Statped og pedagogisk leder Kjersti Lyssand Haugland i Os barnehage utenfor Bergen gir i denne artikkelen noen råd om hvordan barnehager kan komme i gang med ASK. Kleppenes har i mange år veiledet barnehager, skoler og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) i å bruke ASK. Haugland bruker ASK daglig for å kommunisere med seks år gamle Oliver, som mangler talespråk og har nedsatt motorikk på grunn av en kromosomfeil.

Anne-Merete Kleppenes, seniorrådgiver i Statped (til v.), og Kjersti Lyssand Haugland, pedagogisk leder i Os barnehage.

1. KOM TIDLIG I GANG

Ansatte i barnehager må se etter grunnleggende kommunikasjonsferdigheter hos alle barn. Se til at barna kommuniserer som forventet ut fra alder. Barn som ikke har tale når de er to år, bør utredes og få hjelp til å kommunisere.

– Ikke vent og se om behovet går over. Sett heller inn tiltak tidlig og ta dem bort om behovet forsvinner, råder Anne-Merete Kleppenes i Statped.

Noen barn har en medfødt tilstand som gir sen eller manglende tale. Da er det ingen grunn til å vente – kom rutinemessig tidlig i gang med ASK. For eksempel har barn med Downs syndrom eller alvorlig grad av cerebral parese nesten alltid nytte av ASK.

– Bruk ASK når du vet at barnet har en tilstand som kan gi utfordringer med kommunikasjonen. ASK hindrer ikke barn i å utvikle tale, understreker Kleppenes.

2. BE OM HJELP FRA EKSPERTER

For Os barnehage var det svært nyttig å få hjelp av eksperter i PP-tjenesten og etter hvert fra Statped.

– Vi har lært at barnehager må be om hjelp. Det tar kanskje litt tid før du forstår hva du trenger hjelp til. Det kan også være litt skremmende å gå i gang med noe du kan lite om fra før, sier Kjersti Lyssand Haugland.

Barnehagen startet med kommunikasjonsstøtte i form av bilder som hang i kroker i beltet på de ansatte. Bildene ga imidlertid bare mulighet til enveis-kommunikasjon og personalet savnet noe som Oliver kunne bruke for å kommunisere tilbake. Barnehagen kontaktet da PP-tjenesten som etter hvert ba om bistand fra Statped.

Rådgivere fra Statped observerte Oliver for å vurdere behovene hans. Barnehagen valgte så å ta i bruk enkle kommunikasjonsbøker og

Det er viktig å involvere de andre barna i arbeidet med ASK. De er som regel både interesserte og gode modeller for ASK-brukerne.

tema-tavler i spesifikke situasjoner. Når Oliver leker med biler, bruker han nå et ark med bilder av biler, farger og hendelser. Slik kan han si hvilken bil han vil ha, om den skal svinge eller kræsje og om han synes det er morsomt eller dumt. Barnehagen fortsatte å gi informasjon til Oliver ved hjelp av grafiske symboler og bruker også håndtegn i kommunikasjonen med ham.

3. LÆR DEG KOMMUNIKASJONSFORMEN

– Sørg for at flest mulig lærer seg den aktuelle kommunikasjonsformen, er rådet fra Haugland. Personalet i barnehagen følte seg usikre da de tok i bruk ASK. Da var det nyttig å få råd og systematisk opplæring.

– Vi har fått god støtte av ergoterapeut, PP-tjenesten og Statped. Det er overveldende å få en perm med mange hundre bilder eller et dataprogram der du skal utforme tema-tavler etter et bestemt system, forteller Haugland. Anne-Merete Kleppenes understreker at alternativ og supplerende kommunikasjon ofte er enkle midler og metoder.

– Det skal være enkelt å kommunisere, men vi gjør det ofte komplisert. Det er viktigere å komme i gang med noe enn å vente til man er helt sikker på hva som vil bli den rette kommunikasjonsformen for barnet. Veldig mange barn som bruker ASK, kommuniserer ved hjelp av ulike metoder for kommunikasjon, de har en multimodal kommunikasjon, sier Kleppenes.

4. LEGG EN GOD PLAN

Avklar hvem som har ansvar for å følge opp barnet som bruker ASK. Sett av tid til å følge opp og legg en god plan for hvordan vedkommende skal få tid til å følge opp. Sett også tydelige mål for hva barnet skal oppnå ved å bruke ASK.

Haugland oppfordrer barnehager til å samarbeide tett med andre instanser, som PP-tjenesten og avlastningsinstitusjoner.

– Det tar for eksempel lang tid å utforme tema-arkene som Oliver bruker. Ved å samarbeide internt har vi klart å frigjøre tid til dette arbeidet. Vi har også fått hjelp av PP-tjenesten, som har laget mange ark for oss, sier Haugland.

5. INVOLVER FLEST MULIG

Flest mulig av personalet bør ha kunnskap om hvordan de skal bruke den aktuelle kommunikasjonsformen. Sørg for at flest mulig får den samme opplæringen.

Statped har hatt flere veiledningsdager i Os barnehage. Da har to fra Oliver's avdeling vært med hele dagen, mens de andre har byttet på å delta noen timer hver. – Det er vanskelig å være bort fra barna en hel dag, men ved å bytte på å få opplæring, drypper det litt på alle, sier Haugland.

– Bruk ASK når du vet at barnet har en tilstand som kan gi utfordringer med kommunikasjonen. ASK hindrer ikke barn i å utvikle tale

Anne-Merete Kleppenes

6. KJENN BARNET

ASK skal hjelpe barnet å kommunisere når talespråket ikke strekker til. Sørg derfor for at barnet har god tilgang til noe å kommunisere med. Etter hvert som du blir kjent med barnet, kan du ta mer og mer utgangspunkt i det barnet liker og er opptatt av. Spill på det barnet liker å gjøre, spiser eller kommuniserer om.

– Ha barnet i fokus. Tenk på hvordan du kan hjelpe barnet, slik at det kommuniserer best mulig med de andre, sier Haugland. Anne-Merete Kleppenes oppfordrer til å være velvillige når vi kommuniserer med barnet. Legg godviljen til og prøv å forstå hva barnet kommuniserer.

– Tenk på hvor tidlig vi begynner å besvare lydene til egne barn og tolke dem som faktiske ord, sammenligner Kleppenes.

7. LAG ET SPRÅKMILJØ

Bruk kommunikasjonsformene til å lage et språkmiljø rundt barnet. Lær de andre barna å kommunisere ved hjelp av barnets kommunikasjonsystem. Sørg for at alle har lett tilgang til kommunikasjonsformene. Vær en god modell ved å bruke dem slik du vil at barna skal bruke dem.

– Vi skal ikke trene på å bruke ASK, men faktisk bruke ASK i kommunikasjonen. Barna må møte kommunikasjonsformen hele tiden, slik at vi gir dem tilgang til å kommunisere. Visualiser omgivelsene. Lag visuell dagsplan og merk alt i omgivelsene med bilder. Ha for eksempel bilder på lekekassene og tematavler oppi kassene, sier Kleppenes.

Oliver og pedagogen Margret Austestad kjenner hverandre godt etter flere år sammen.

Det er ikke alltid lett med kommunikasjonsmidler utendørs. Barna bruker gester, kroppsspråk og formelle tegn, samtidig som man også må prøve å ha kommunikasjonsmidlene tilgjengelig.

8. VIT AT ASK ER NYTTIG FOR FLERE

ASK er nyttig for flere enn barnet med det definerte behovet. Alle barn som av ulike grunner har et umodent språk, kan ha glede av visuell støtte når de kommuniserer. Barn som er nye i Norge og ikke behersker norsk er blant dem som har nytte av supplerende kommunikasjonsformer.

Anne-Merete Kleppenes i Statped får ofte spørsmål om utviklingen av talespråket blir forsinket når et barn bruker ASK. Det avkrefter hun.

– Det er ingenting som tyder på at ASK hindrer oss i å utvikle talen. Et barn velger den enkleste løsningen og snakker hvis det kan det, sier Kleppenes. ■

FAKTA

På nettsiden statped.no/godask finner du læringsressursen God ASK. Den handler om hvordan du som voksen kan bli en bedre kommunikasjonspartner for barn som trenger ASK. Ressursen er gratis og består av filmer, instruksjoner, forklaringer, spørsmål og arbeidsoppgaver.

Statped skal styrke tilbudet til barn og unge med behov for ASK

Statped skal forsterke alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som satsingsområde i flere år fremover. Det fremgår av et oppdrag som Statped fikk fra Utdanningsdirektoratet høsten 2017. – Dette oppdraget har vi tatt tak i med iver og glede, sier Tone Mørk, direktør i Statped.

TEKST GERD VIDJE

Bakgrunnen for satsingen er at barn og elever med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) er en svært heterogen gruppe og at ASK er et sammensatt og kompetansekrevene fagområde. De fleste tiltak på ASK-feltet krever stor grad av særlig tilpassning og tilrettelegging basert på individuelle behov. Det er stor økning i etterspørsel når det gjelder støtte og kompetanseheving på feltet.

PÅ HØY TID Å LØFTE FREM ASK

– I Statped tar vi mot dette oppdraget med stor entusiasme. Det er på høy tid å løfte frem ASK som et eget innsatsområde som står på egne bein og som ikke gjemmes inn i andre fagområder. Språk er helt essensielt for oss alle, og det å bli forstått og kunne uttrykke seg, er helt grunnleggende for hvordan livet blir, sier Mørk.

Det er godt kjent i Statped at behovet for kompetanse på ASK-området i kommunene er stort. Derfor er det allerede satt i gang etterutdanning i ASK for rådgivere i PP-tjenesten.

– Med ASK som et eget innsatsområde er det lettere å kartlegge kompetansebehovet i kommunene, sette i gang tiltak og følge opp

med planmessig veiledning. Til arbeidet med satsingen har vi fått ressurser til til seks nye stillinger – én i hver av Statpeds fire regioner, én i etatens avdeling for læringsressurser og teknologiutvikling (SLoT), og én for koordinere satsingen nasjonalt. Tilsettingene er gjennomført.

ER I STARTFASEN MED ARBEIDET

Et tverrfaglig ressursteam på ASK-området er under etablering. Målet med dette teamet er å sikre fagkompetanse i ASK og gjøre fagområdet tydelig og synlig. Statped er i startfasen med å etablere e-lærings- og opplæringspakker rettet mot ASK-brukere/foreldre, ansatte i PP-tjenesten samt lærere i grunnopplæring og barnehage.

– Vi er også i gang med å utarbeide den faglige delen av tekst til en ASK-veileder om barn under opplæringspliktig alder. Med Statpeds spisskompetanse er vi godt rustet til å bidra til ASK-løftet. Vi ser frem til å gjennomføre oppdraget, sier Mørk.

Oppdraget fra Utdanningsdirektoratet består av seks enkeltoppdrag med forskjellige frister, det siste er i 2020. ■

Foreldreportalen er populær

Foreldreportalen på statped.no/foreldre er etablert og skal videreføres som informasjonskilde spesielt rettet mot foreldre og foresatte til barn med særskilte opplæringsbehov. Her er det samlet informasjon og fagstoff om ulike vanskeområder og pedagogisk tilrettelegging.

TEKST GERD VIDJE | FOTO MORTEN BRUN

Foreldreportalen er en åpen nettportal for alle interesserte. Her legges det ut nyttig og relevant informasjon, filmer og opplæringsmoduler innenfor de ulike fagområdene i Statped. Via lenker kan du navigere automatisk til andre offentlige informasjonssider og hjelpeinstanser. Du kan søke opp informasjon ut fra barnets alder, etter fagområder eller ut fra spesifikke temaer. Portalen inneholder korte fagtekster, informasjon om barn og unges rettigheter, aktuelle kurs, læremidler, tilrettelegging knyttet til ulike typer vansker, informasjonsfilmer og erfaringsfilmer.

TETTERE SAMHANDLING

Foreldreportalen er resultatet av Statpedes arbeid med prosjektet Samordnet foreldreopplæring. Det ble satt i gang for å utvikle, styrke og samordne opplæringstilbudet til foreldre som har barn med særskilte opplæringsbehov innenfor Statpedes fagområder.

– Vi mener portalen bidrar til økt kompetanse hos foreldrene, slik at de lettere kan samhandle med barnehagen, skolen og forskjellige hjelpeinstanser – og på denne måten øke barnas læringsutbytte, sier Marie E. Axelsen, avdelingsdirektør for fag og prosess i Statped.

Hun forteller at prosjektet har prøvd ut flere modeller for foreldreopplæring. Hovedsatsingen, foreldreportalen, ble satt i gang allerede høsten 2016 og er blitt utviklet hele tiden. – Og det skal den fortsette med, forsikrer Axelsen.

– Vi har også planer om å videreutvikle enkle e-læringsmoduler knyttet til både fagspesifikke områder og mer fagovergripende områder, sier Axelsen. – Ambisjonen vår er at foreldreportalen også skal kunne være interaktiv, slik at det vil være mulig å stille spørsmål og få svar fra Statpedes fagmiljøer. ■

– Vi har fått mange positive tilbakemeldinger fra medlemmer i brukerorganisasjoner, samarbeidsråd og foreldre. Vi kunngjør på [facebook.com/statped](https://www.facebook.com/statped) når det legges ut nytt stoff, og det gjør at bruken av portalen stadig stiger, sier Marie E. Axelsen, avdelingsdirektør for fag og prosess i Statped.

Stortingsmelding 35 Mål og mening er tydelig på at språkpolitikken skal legges til grunn i offentlige organer på samme måte som klima-, miljø- og likestillingspolitikken. Dette gjelder alle offentlige etater og institusjoner, også Statped, mener Sonja Myhre Holten i Språkrådet.

Tegnspråk – et språk fullt og helt

Stortingsmelding 35 (2007–2008) Mål og mening slår fast at alle skal ha rett til å utvikle og bruke sitt eget morsmål eller førstespråk. Det gjelder også for norsk tegnspråk.

TEKST SONJA MYHRE HOLTEN, SPRÅKRÅDET | FOTO MORTEN BRUN

Det er nok mange grunner til at vi ikke klarer å oppfylle denne rettigheten. Det kan ligge i synet på hva hørselshemming er, manglende kunnskap om hva tegnspråk er, negative språkholdninger og at tegnspråk ses på som et hjelpemiddel eller et erstatningsspråk for norsk når hørselen ikke fungerer. Tvert om er tegnspråk fullverdige språk som blir brukt

side om side med andre språk i det mange-språklige samfunnet. Norsk tegnspråk har en selvsagt plass i det norske språklandskapet og dermed i den norske språkpolitikken.

MÅLET MÅ VÆRE BARNAS BESTE

Jeg har hørt at Statped har planer om å løfte frem tegnspråk som et eget innsatsområde.

Det applauderer vi selvsagt, og vi i Språkrådet vil gjerne delta i det arbeidet. Norsk tegnspråk bør frigjøres fra hørselsområdet og hørselshemming, det skal ikke vurderes ut ifra hørselsstatus, men tilbys uavhengig av hørsel.

Det er viktig å sørge for at barn kan bli i stand til å ta språkvalg ut fra den situasjonen de befinner seg i. Dette kan de ikke dersom de ikke får tilgang til tegnspråk. Hørselshemmede og døve morsmålsbrukere må oppfordres til å skaffe seg formell kompetanse slik at de kan undervise tegnspråklige barn og være rollemo- deller og forbilder for hva som er mulig i livet.

Barn må få positive assosiasjoner til sitt førstespråk, slik at de slipper å skamme seg. Informasjon og kunnskap om norsk tegnspråk som språk bør være en naturlig del i utdanningssystemene våre, med særlig vekt på utdanninger som har med mennesker å gjøre, som lærere, spesialpedagoger og fagpersoner i helse- og sosialsektoren.

SPRÅKLØFTET

OsloMet – storbyuniversitetet (tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus) har tatt initiativet til «Språkløftet». Planen er å sette i verk tiltak som skal bedre situasjonen for alle som har norsk tegnspråk som morsmål. Språkrådet ønsker denne satsingen velkommen.

Ett av tiltakene som OsloMet søker midler til i tegnspråkløftet, er å utvikle norsk tegnspråk som et fullverdig masterfag i grunnskolelærerutdanningen. Det vil øke kvaliteten i tegnspråkopplæringen og kunne sikre at tegnspråklige barn får den opplæringen de har krav på etter opplæringsloven. Det samme gjelder utviklingen av et vurderingssystem for norsk tegnspråk i tråd med det europeiske rammeverket for språk. Tegnspråkløftet legger også opp til å sikre tegnspråk og kunnskap om tolking som tverrprofesjonell kompetanse, blant annet for barnevernspedagoger, sykepleiere og andre yrkesgrupper. Det vil bidra til at en større del av samfunnet kan kommunisere med dem som har tegnspråk som morsmål. ■

Nytt direktorat fra 1. januar 2018

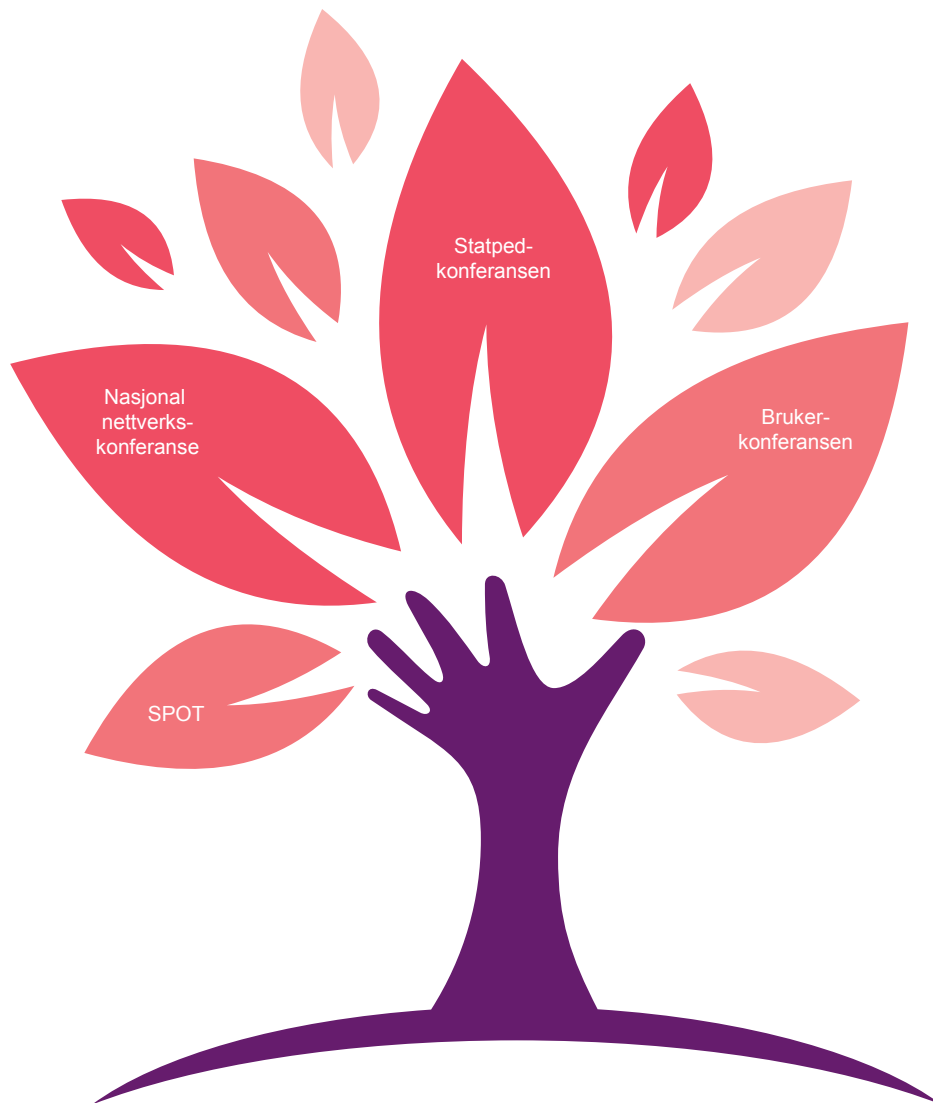
1. januar 2018 fusjonerte Utdanningsdirektoratet og Senter for IKT i utdanningen, og ble Utdanningsdirektoratet – direktoratet for barnehage, grunnopplæring og IKT.

Direktoratet er underlagt Kunnskapsdepartementet og skal sikre at den nasjonale utdanningspolitikken blir iverksatt. Direktoratet skal jobbe for at barn, unge og voksne skal få barnehagetilbud og opplæring av høy kvalitet. Et sentralt arbeidsområde for direktoratet er økt satsing på mulighetene digitalisering gir i læringsarbeid og administrative prosesser.

Utdanningsdirektoratet har omtrent 370 ansatte, fordelt på kontorer i Tromsø, Molde, Hamar og Oslo (som er direktoratets hovedkontor). Direktør er Hege Nilssen.

Det nye organisasjonskartet består av seks divisjoner med til sammen 24 underavdelinger. I tillegg har direktoratet to staber, en stab for digitalisering og en stab for kommunikasjon.

Les mer her: <https://www.udir.no/om-udir/nytt-direktorat-fra-1-januar-2018/>

Nasjonale årlige konferanser

Å dele kunnskap og erfaringer går som en rød tråd gjennom Statpeds fire årlige nasjonale konferanser. Brukerkonferansen som arrangeres i samarbeid med brukerorganisasjonene og nettverkskonferansen for PPT ble begge etablert i 2014. Samme år kom SPOT-konferansen med fokus på spesialpedagogikk og teknologi. Året etter åpnet den første Statpedkonferansen, den eneste nasjonale spesialpedagogiske konferansen.

Statpedkonferansen

Gode relasjoner som forutsetning for læring og inkludering

– Å oppleve å bli sett, likt og akseptert som den du er, er helt grunnleggende for trivsel, mestring og læring. Dette gjelder for alle, uansett alder. På Statpedkonferansen setter vi søkelyset på betydningen av gode relasjoner i opplæringen for barn og unge med særskilte opplæringsbehov, sier Marie E. Axelsen, avdelingsdirektør for fag og prosess i Statped.

TEKST GERD VIDJE | FOTO MORTEN BRUN

En god relasjon er helt avgjørende for dem som har særlige behov i opplæringen. Hvor mange ganger har vi ikke hørt historier om barn og unge som har vært på nippet til å gi opp, så har det dukket opp en voksen, en lærer, en spesialpedagog – som har SETT dem.

Sammen har de klart å skape en god relasjon og trygghet for læring og inkludering. For dem som er ekstra sårbare, er det spesielt viktig at relasjonen fungerer. En god relasjon og gjennomtenkt tilrettelegging må til for å bygge videre på barn og unges sterke sider.

– Statpeds oppdrag er å utvikle praksis og fremskaffe kunnskap for å styrke og legge til rette for gode og inkluderende læringsmiljøer for barn med spesielle behov, sier Marie E. Axelsen, avdelingsdirektør for fag og prosess i Statped.

DEN DIGITALE TIDSALDER

– På Statpedkonferansen fokuserer vi på det mellom-menneskelige innenfor spesialpedagogikken. Både i lys av den digitale hverdagen og i lys av det grunnleggende mellom-menneskelige behovet vi har som enkeltpersoner og i samfunnet, sier Axelsen.

Hun er opptatt av at bruk av ny teknologi har flere sider. Vi kommuniserer mer og mer på nett og sosiale medier. Det mellom-menneskelige kommer fort i bakgrunnen. Barn og unge med særskilte opplæringsbehov er også mer utsatt for mobbing, mange tas ut av klassefelleskapet, utelates fra nasjonale prøver og mange gjennomfører ikke videregående opplæring.

– Å ta i bruk digitale verktøy og utnytte det potensialet som ligger i det, kan være avgjørende for både læring og inkludering, mener Axelsen.

Hun viser til at digitale verktøy åpner for at flere barn og unge kan få tatt ut læringspotensialet sitt på helt andre måter enn før. De kan bruke det samme verktøyet som andre i klassen sin, tilpasset sine behov.

– Statpedkonferansen er en viktig arena for å fokusere på gode relasjoner som forutsetning for læring og inkludering, forteller Axelsen.

KUNNSKAP FREMMER INKLUDERING

Statpeds oppdrag er å utvikle praksis og frem-skaffe kunnskap for å styrke og legge til rette for gode og inkluderende læringsmiljøer for barn med spesielle behov.

Mer kunnskap gir ansatte i pedagogisk-psykologisk tjeneste, barnehager og skoler et bredere grunnlag for å forebygge og legge til rette for gode relasjoner. Det handler om å

ta brukerperspektivet og å ha barn og unge i sentrum, slik at hvert enkelt barn blir sett og forstått. Det er vi voksne rundt barnet som må søke etter hva barnet trenger å lære og har behov for.

AKTUELL OG POPULÆR

– En av Statpeds oppgaver som etat er å sette søkelyset på aktuelle temaer innen spesialpedagogikken. Vi har i de to foregående årene hatt en tematisk tilnærming, spisset, men likevel fag- og aldersovergripende. Statped har mange dyktige fagpersoner som jobber i skjæringspunktet mellom forskning og praksis. Vi har mye kompetanse å bidra med og vi har verdifulle erfaringer gjennom tjenesteytingen og samhandlingen med mange miljøer i hele landet. At vi tar opp temaer som er aktuelle for mange, viser tilstrømningen av deltakere til konferansene, mener Axelsen.

Det første året, 2016, hadde konferansen plass til 300 deltakere. 100 sto på venteliste. Flere hundre fulgte konferansen på nettet.

– Da skjønnte vi virkelig at vi traff et behov! Andre året utvidet vi til 500 deltakere. Mange fulgte konferansen på nett da også. I år har vi plass til 500 deltakere, og konferansen ble fulltegnet før søknadsfristen gikk ut.

OMFATTENDE SPREDNING AV KUNNSKAP

Konferansen streames, slik at de som er interesserte kan følge det som skjer på konferansen mens det skjer i sanntid. – I tillegg legger vi konferansen ut som opptak på statped.no, noe som gjør at mange får tilgang til forskningsbasert kunnskap og gode praksis-eksempler som de kan bruke aktivt i kompetanseutviklingen sin, sier Axelsen. ■

– Å oppleve å bli sett, likt og akseptert som den du er, er helt grunnleggende for trivsel, mestring og læring.

Nettverkskonferansen for ledere i PP-tjenesten

Nettverkskonferansen er en nasjonal konferanse for ledere i pedagogisk-psykologisk tjeneste. Konferansen arrangeres av Statped og er en del av etter- og videre-utdanningsstrategien for PP-tjenesten (SEVU-PPT).

TEKST GERD VIDJE

Nettverkskonferansen er en viktig arena for kunnskaps- og erfaringsutveksling og ikke minst relasjonsbygging. Den arrangeres hvert år i september. I 2017 var temaet ledelse i en digital tid. Digitaliseringsbølgen har truffet oss, og nye tider stiller krav til endrede arbeidsmåter og samhandling blant aktørene i opplæringssektoren.

Nettverkskonferansen 2017 satte derfor fokus på hva som kreves av den digitale PPT-lederen.

ETTERUTDANNING

I tillegg til nettverkskonferansen har Statped tilbud om etterutdanning både for ledere og rådgivere i PPT. I 2017–2018 tilbyr Statped blant annet etterutdanning i flerkulturalitet og flerspråkighet. 670 PPT-rådgivere fra hele landet tar slik etterutdanning. Bakgrunnen for satsingen er at andelen barn med flerspråklig bakgrunn har økt i norske barnehager og skoler de siste årene. I tillegg er alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) og spesifikke språkvansker nye temaer i etterutdanningstilbudene i 2017–2018.

– Statped er svært fornøyd med å tilby etterutdanning på flere viktige fagfelt og opplever en stor pågang av søkere til studiene.

Ellers skal all opplæringen bidra til å øke fokuset på det systemrettede arbeidet i PPT, forteller Marie E. Axelsen, avdelingsdirektør for fag og prosess i Statped.

Det er NTNU som koordinerer det nasjonale etter- og videreutdanningsarbeidet i SEVU-PPT.

REGIONALE NETTVERK

Utover nettverkskonferansen arrangerer Statped dessuten regionale nettverkssamlinger for PPT-rådgivere. Dette er en arena for erfaringsutveksling og kompetanseheving gjennom samarbeid mellom fylkesmennene, universitets- og høgskolesektoren, PPT og Statped. ■

SEVU-PPT Nett

er en åpen, nettbasert læringsressurs for pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). Den inneholder blant annet videoforelesninger, case, dialoger, tekst og refleksjonsspørsmål. Ressursen, som er utviklet av NTNU og UiT, skal bistå de som deltar i etter-, videre- og lederutdanning i SEVU-PPT.

sevuppt.no

– Den røde tråden på SPOT-konferansene er hvordan teknologi kan bidra til å redusere utenforskap og skape gode, felles læringsarenaer, sier Sveinung Wiig Andersen, ansvarlig for SPOT-konferansene i Statped.

Spot-engasjement på fjerde året

SPOT-konferansen er blitt en etablert møteplass for teknologi og inkludering og ble i 2017 arrangert for fjerde gang. 450 deltakere kunne velge blant 30 ulike seminarer, workshops og plenumsforedrag.

TEKST GERD VIDJE | FOTO MORTEN BRUN

– Vi merker at kommunene nå har rullet ut teknologisatsinger. Flere og flere oppdager at teknologi utgjør et paradigmeskifte for mange elever. Nå kommer etterspørselen etter kompetanse på hvordan teknologi kan brukes for å skape inkludering, sier Sveinung Wiig Andersen, ansvarlig for SPOT-konferansen i Statped. Han peker på hvilken digital revolusjon det har vært for eksempelvis dyslektikere og personer med synsvansker.

Mange gir uttrykk for at det kan være et uoversiktlig landskap og vanskelig å vite

hva som kan tas i bruk. Målet med SPOT er nettopp å peke på muligheter og gi noen idéer som pedagogene kan ta med seg inn i sitt daglige arbeid.

SPOT skal være et møtested der en både kan få oversikt, kunnskap, dele erfaringer og bygge nettverk. SPOT skal være praktisk orientert og kunnskapsmessig fundert.

Utstillerne er en viktig del av konferansen. Her kan deltakerne få demonstrert og testet ut ulike verktøy og skaffe seg gode idéer til ressurser i sin egen undervisning. ■

Eit godt system for brukarmedverknad

Brukarmedverknad er viktig for Statped. Den årlege brukarkonferansen er ein av fleire arenaar der Statped og representantar for brukarorganisasjonane bygger relasjonar og utvekslar kunnskap og erfaringar.

TEKST RAGNHILD THORNAM | FOTO MORTEN BRUN

Innspel frå brukarane er verdifulle når Statped skal utvikle relevante tenester. Etaten har difor sett brukarmedverknad i system. Brukarorganisasjonane peiker sjølve ut representantar som jamleg møter Statped i formelle fora.

Desse foraa er

- nasjonalt brukarråd
- regionale brukarråd
- faglege samarbeidsråd
- ungdomspanel

I tillegg blir alle brukarrepresentantane inviterte til ein årleg konferanse i februar. Den første dagen er eit lukka arrangement for represen-

tantane, medan alle interesserte er velkomne på dag to. Statped og det nasjonale brukarrådet samarbeider om tema og innhald på konferansen.

I år var temaet digital tenesteyting. Brukarar, tilsette i Statped og inviterte gjester frå både politikk og forvaltning deltok med innlegg og i debattar.

– Brukarkonferansen er ein fantastisk arena for fagleg påfyll. Her møter eg folk som har det same fokuset og jobbar med dei same sakene som eg, seier Evy Skogedal, som sit i det regionale brukarrådet i Statped vest. Ho representerer Norsk Forbund for Utviklingshemmede i Hordaland.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) er ein viktig pådrivar for å betre levekåra for menneskjer med utviklingshemming. Dei er òg ein viktig høringsinstans i alle saker som omhandlar menneskjer med utviklingshemming, både her i landet og internasjonalt. – Brukarkonferansen gir mykje ny kunnskap og er ein fin arena for å møte andre med liknande problem, men det er framleis rom for bebring, meiner Evy Skogedal frå Hordaland PFU.

GODT SYSTEM FOR MEDVERKNAD

Sverre Fuglerud og Anders Hegre er røynde brukarrepresentantar og rosar Statped for å legge godt til rette for brukarmedverknad.

– Systemet er veldig bra, med brei representasjon og brukarmedverknad på alle nivå, seier Sverre Fuglerud frå Norges Blindeforbund.

Anders Hegre frå Hørselshemmedes Landsforbund meiner Statped er eit førebilete for andre.

– Leiinga prioriterer brukarmedverknad og har sett han i eit godt system, seier Hegre. Brukarrepresentantane opplever at Statped lyttar også når dei tar kontakt utanom dei formelle strukturane. Fuglerud trur slik erfaringsutveksling gagnar begge partar, fordi Statped og organisasjonane ofte sit på ulik informasjon i politiske saker eller forvaltningsmessige prosessar.

– Eg får raskt svar og opplever at leiinga er svært tilgjengeleg, seier Fuglerud.

VIKTIGE INNSPEL

I møte med brukarrepresentantane legg Statped vekt på å informere om arbeidet i etaten. Men vel så viktig er det å få innspel frå brukarane. Brukarrepresentantane synest også det er naudsynt å få gi innspel.

– Statped forstår krafta som ligg i brukarmedverknad. Innspel frå brukarane er heilt avgjerande for å gi gode tenester og auke kvaliteten på dei, trur Åsne Midtbø Aas frå Dysleksi Norge.

Terje Holsen frå Norsk Tourette Forening stemmer i.

– Brukarane har ein kunnskap som Statped ikkje har. Det er viktig at vi snakkar saman, slik at brukarane får eit best mogleg tilbod, seier Holsen.

Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) arbeider for å gjøre kvardagen enklare for dei høyrselshemma og å førebyggje høyrselsskadar i befolkninga. – Statped har eit godt system for brukarmedverknad, seier Anders Hegre, generalsekretær i HLF.

Norges Blindeforbund er blinde og svaksyntes interesse- og serviceorganisasjon i Noreg. Deira hovudmål er likestilling for blinde og svaksynte og andre grupper med nedsett funksjon. – Det aller beste er at vi får raske svar og at det er god tilrettelegging frå Statped si side, seier Sverre Fuglerud, leiar av blinddeforbundet.

VAKTBIKKJE OG SAMARBEIDSPART

Brukarrepresentantane ser på seg sjølve som ein samarbeidspart for Statped, men også som ei vaktbikkje. Dei opplever at medverkna- den er reell og at innspela blir lytta til. Dei nemner konkrete døme på korleis innspel har ført til endringar. Eit av døma skriv seg allereie frå tida då Statped blei skipa. Åsne Midtbø Aas fortel at representantane påverka utforminga av sjølve systemet for brukarrepresentasjon.

– Vi var tydelege frå starten. Difor har Statped no ein struktur med brukarråd både nasjonalt, regionalt og på fagområda, seier Aas. Andre døme på resultat av brukarmedverknad er innhaldet i foreldreopplæringa, momenta i målbiletet og produksjonen av punktskriftbø- ker.

– Eg er trygg på at Statped og brukaror- ganisasjonane har det same målet, nemleg å gjere opplæringstilbodet best mogleg for brukarane. Det oppnår vi ved å snakke saman, seier Terje Holsen.

SYSTEM I UTVIKLING

Brukarrepresentantane meiner at Statped har eit godt system for medverknad, men ser likevel rom for betring. Til dømes etterlyser dei fleire tilbakemeldingar på korleis Statped jobbar med saker dei har spelt inn.

– Det ville vore svært meiningsfullt å få vite meir om resultatet av innspela våre, seier Evy Skogedal. Ho etterlyser også at liva og utfor- dringane til utviklingshemma får større merk- semd i Statped og i brukarmedverknaden. Dette innspelet tar Statped med seg.

Direktør Tone Mørk fortel at Statped også jobbar med å få betre samanheng mellom dei ulike arenaene i brukarmedverknaden. Til dømes vil etaten binde brukarråda betre saman ved at innspel frå dei regionale råda blir tatt inn i det nasjonale. Det vil også bli peikt ut ein person som får ansvar for å koordinere innspela.

– Brukarmedverknaden i Statped er reell. Framover skal vi få alle elementa til å spele saman, seier Mørk. ■

Tourette-foreininga arbeider for å gi personer med Tourettes syndrom moglegheit til å mestre kvar- dagen best mogleg samt å betre dei pårørande sin situasjon. Terje Holsen, leiar av Norsk Tourette Forening er trygg på at brukarorganisasjonane og Statped har same mål.

Dysleksi Norge arbeider mellom anna for å få faglege retningslinjer for god og tilpassa opplæring for elevar med dysleksi og dyskalkuli og krev at spesifikke språkvanskar blir ein obligatorisk del av lærarutdanninga. – Det er viktig at vi får vere med på utforminga av sjølve systemet for brukarrep- sentasjon, seier Åsne Midtbø Aas i Dysleksi Norge.

Tre i ungdomspanelet var til stades på konferansen: Bernt Wu i Norges Blindeforbunds Ungdom, Martin Berhovde i Unge funksjonshemmede og Margrethe Skinderviken i ADHD Norge Ung.

Nytt ungdomspanel

Statped ønsker fleire innspel frå ungdom og har nyleg oppretta eit ungdomspanel. Dermed har dei unge fått ei tydelegare stemme i brukarmedverknaden.

TEKST RAGNHILD THORNAM | FOTO MORTEN BRUN

Ungdomspanelet består av sju ungdommar frå ulike brukarorganisasjonar. Panelet hadde sitt første møte i vinter.

Allereie under brukarkonferansen i februar deltok panelet i debatt om korleis vi kan sikre at elevar med funksjonsnedsetting får likeverdig opplæring.

TRENG BETRE INNBLIKK

Direktør Tone Mørk i Statped er svært nøgd med at Statped no har fått på plass eit ungdomspanel. Ho har sakna unge stemmer i brukarmedverknaden og seier at det har vore vanskeleg å rekruttere ungdom til å sitje i brukarråda. No håpar ho Statped vil få betre innblikk i kva dei unge tenker og er opptekne av.

– Eg ser fram til å lytte til dei unge. Vi treng å høyre direkte frå dei unge sjølve kva dei tenker om til dømes utfordringar i skolen og studenttilværet, seier Mørk.

Ungdomspanelet ser fram til å gi Statped innspel.

– Vi som er unge, har andre erfaringar enn mange av dei andre medlemmene i brukarorganisasjonane. Vi er der det skjer og kan gi

innspel som har direkte relevans, meiner Bernt Wu i Norges Blindeforbunds Ungdom.

– Vi kan vere til nytte i prosjekt og saker som Statped treng tilbakemelding på, seier Martin Berhovde i Unge funksjonshemmede.

INNSPEL PÅ DIGITALISERING

Panelet sjølv ser fram til å bidra og ønsker mellom anna å teste ut digitale løysingar undervegs.

– Det er ikkje all teknologi som fungerer like godt, men det får ikkje alltid pedagogane med seg. Vi kan gi tilbakemeldingar på innhaldet og metodane, seier Berhovde.

Ungdomspanelet oppmodar Statped til å ta det på alvor.

– Det er fint at Statped har skipa eit ungdomspanel, men det blir spanande å sjå korleis vi faktisk blir brukte, seier Margrethe Skinderviken i ADHD Norge Ung.

– Eg håper at ungdomspanelet ikkje berre blir til pynt og noko Statped har for syns skuld.

Vi er ikkje involverte berre fordi Statped har oppretta eit panel, påpeiker Berhovde. ■

– Å utvikle og etablere en styrket modell for deltidsopplæringen var en klar bestilling til Statped i Meld. St. 18 Læring og fellesskap, sier Grethe Kruse Aas, ansvarlig for deltidsopplæringen og skolefaglig leder i Statped.

Deltidsopplæringen – nå med søskenkurs

Statped gir deltidsopplæring til hørselshemmede elever i grunnskolen som har behov for å få opplæring i et tegnspråklig miljø. I 2017 ble opplæringen styrket med et søskentilbud.

TEKST GERD VIDJE | FOTO MORTEN BRUN

Målgruppen for deltidsopplæringen er døve og sterkt tunghørte elever i grunnskolealder.

– For elever med nedsatt hørsel er søsken og foreldre en viktig del av nærmiljøet og det tegnspråklige felleskapet. Derfor handler et helhetlig tjenestetilbud til deltidslevene også om de familiære og sosiale nettverkene de er en del av, forteller Grethe Kruse Aas, ansvarlig for deltidsopplæringen og skolefaglig leder i Statped.

Det nye søskentilbudet blir gitt i alle Statpeds regioner (nord, midt, sørøst og vest). I praksis innebærer det at søsken får mulighet til å lære norsk tegnspråk sammen med foreldrene sine. Tilbudet blir gitt gjennom en kursrekke i Statped som kalles «Se mitt språk».

EN STYRKET DELTIDSOPPLÆRING

Døve og sterkt tunghørte elever i grunnskolealder har behov for opplæring etter bestemmelser i opplæringsloven § 2-6 eller tegnspråkopplæring på bakgrunn av vedtak om spesialundervisning (§ 5-1). Deltidsopplæringen, slik den er utviklet i omstillingsproses-

sen i Statped, skal sikre likeverdige tjenester og at opplæringen tilnærmet skal ha samme innhold, omfang og kvalitet uavhengig av hvor tilbudet gis i landet. Deltidsopplæringen er en alternativ opplæringsarena til undervisning på bostedsskolen.

– Godt samarbeid med elevens bostedsskole er helt nødvendig for å skape helhet og sammenheng i opplæringen, sier Kruse Aas.

Deltidsopplæringen er blitt styrket ved en forbedret forvaltningspraksis, der Statped har et sentralt inntakssystem. Alle elever i målgruppen får en sakkyndig vurdering, alle har et enkeltvedtak, alle med § 5-1 har en individuell opplæringsplan og alle har en individuell samarbeidsavtale.

Det er utarbeidet modulbaserte læreplaner i norsk tegnspråk, drama og rytmikk og en sosialpedagogisk plan for deltidsopplæringen. I tillegg til den faglige opplæringen skal deltidsopplæringen også være en sosial møteplass i et tospråklig miljø. En gang i året samles deltidslevene på 8.–10. trinn fra hele landet til en nasjonal felles uke. ■

Nye muligheter med digitalisering

Muligheter med digitalisering var tema for ett av Statped's arrangementer på Arendalsuka i 2017. – Digitaliseringen gir nye måter å organisere arbeid og utdanning på, slo Tone Mørk, direktør i Statped, fast.

TEKST GERD VIDJE

En kanskje litt uventet effekt av digitaliseringen er at personer med behov for ulike former for tilrettelegging, har fått en helt ny mulighet til å ta del i opplæring, arbeid og samfunnsliv.

– Vi registrerer at våre brukere har et særlig utbytte av digitaliseringen dersom den tas i bruk på en god måte. Digitale verktøy kan bety at elever med tilpasningsbehov i langt større grad kan være en del av det vanlige klasserommet istedenfor å tas ut i små grupper med spesialundervisning. I det lange løp kan det bety at langt flere kommer seg i arbeid og at langt flere kan motta tilpasningen på sin ordinære nærscole, innledet Mørk og Trond Ingebrigtsen, som inntil høsten 2017 var direktør ved Senter for IKT i utdanningen.

FLERE I ARBEID

– Vi tror digitaliseringen og omstillingen som Norge opplever nå, gir nye muligheter for økt arbeidsdeltakelse for flere. Alle er enige om at potensialet for å få unge mennesker med redusert arbeidsevne ut i samfunn- og arbeidsliv, ikke er uttømt. Samtidig blir det hvert år stadig flere unge uføre, sa Mørk og Ingebrigtsen.

De pekte på at rekrutteringen til varig utenforskap starter tidlig i livet og at skolehverdagen spiller en avgjørende rolle.

I 2017 hadde Statped også et arrangement på Arendalsuka sammen med Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, SAFO. Temaet var: «Er skolen inkluderende eller segregerende?» Innleggene presenterte sentrale funn i rapportene:

- Agenda Kaupangs rapport om kommunenes forståelse av sitt ansvar for en inkluderende skole, gjennomført på oppdrag fra Statped
- NTNUs studie om drivere for utenforskap, gjennomført på oppdrag fra Norges Handikapforbund, presentert av forbundsleder Arne Lein.

DELTAR I AUGUST 2018

I 2018 fortsetter Statped samarbeidet med Senter for IKT i Utdanningen, som nå er en del av Utdanningsdirektoratet – direktoratet for barnehage, grunnopplæring og IKT. Samarbeidet i 2018 dreier seg om «Inkludering og den digitale revolusjon». Arrangementene vil ha et nordisk perspektiv med fokus på samhandling og tilpasset undervisning, der unge stemmer i inkluderingsdebatten løftes frem. I tillegg arrangerer Statped et eget seminar i lys av de to rapportene som kommer fra ekspertutvalgene denne våren. Dette arrangementet utvikles sammen med brukerorganisasjonene. ■

Inkludering på alvor

For å styrke satsingen med inkludering i barnehage og skole initierte Utdanningsdirektoratet våren 2017 prosjektet *Inkludering på alvor*. Det skal gå over to barnehage- og skoleår.

TEKST GERD VIDJE | FOTO MORTEN BRUN

Målet med prosjektet er å utvikle og prøve ut modeller for samarbeid som bidrar til inkludering av alle barn og elever i barnehage og skole. – Gjennom å utvikle nye samhandlingsmodeller mellom statlig og lokalt nivå, og samtidig ha en felles analyse på behov for kompetanseheving, vil innsatsen med inkludering i skole og barnehage styrkes. Det betyr at vi ser på barn og elevers ulike forutsetninger og vurderer hvilke organisatoriske og didaktiske utfordringer som må løses for å lykkes med arbeidet, sier Jo Fiske, regiondirektør i Statped sørøst.

Ansvar for modellutprøvingen ligger hos kommunene og fylkeskommunene. Det er fordi kommunen og fylkeskommunen i fellesskap har et helhetlig ansvar for gode oppvekst- og levekår og god kvalitet på tilbudene på tvers av sektorer og fagområder. Utdanningsdirektoratet, Statped og Fylkesmannen deltar i arbeidet.

HØY KVALITET I TILBUDENE

Fylkesmannsembetene i Trøndelag og Agder er valgt ut. I Trøndelag deltar kommunene Trondheim, Rissa/Leksvik og Meldal. I Agder deltar Vest-Agder fylkeskommune, Kristiansand og Marnardal. Så langt i prosjektet har kommunene utviklet planer og er i ferd med å konkretisere områder og problemstillinger for modellutprøvingen.

Hensikten er at modellene skal identifisere faktorer som fremmer inkludering og beskrive hensiktsmessige rutiner og organisering for samarbeid. De skal vise hvordan innhold og organisering av kommunale tjenester og tverrfaglig og tverretattlig samarbeid kan fremme inkludering og bidra til høy kvalitet i tilbudene til barnehage og skole. Ikke minst skal de belyse hvordan det statlige virkemiddelapparatet bedre kan støtte inkluderingsarbeidet lokalt.

– Statped's rolle er å bidra med relevant kompetanse til kommunene og fylkeskommunene som deltar i modellutprøvingen. Vi vil også bruke modellutprøvingen til å styrke og utvikle våre egne tjenester og kompetanse. I målbildet vårt er samhandling med andre et viktig verktøy for å bedre inkludering, sier Fiske. ■

Begivenheter 2017

BRUKERKONFERANSEN

Brukerkonferansen med deltakere fra nasjonalt brukerråd og faglig samarbeidsråd i Statped samlet 120 deltakere. Temaet for konferansen var digital tjenesteyting.

KURS OM VOKSNES RETT TIL OPPLÆRING

Rådgivere fra Statped og jurist fra Fylkesmannen i Nordland belyste ulike perspektiver knyttet til voksnes rett til opplæring.

KULTURTREFFET

Kulturtreffet for tegnspråklige elever på Chateau Neuf samler årlig opp mot 250 tegnspråklige elever fra hele landet. Treffet starter med en workshop og avsluttes med en stor forestilling, der alle kan delta. Arrangementet er en del av satsingen på deltidsopplæringen, se side 36 og statped.no/kulturtreffet.

KURS FOR FORELDRE

Statped har i 2017 gjennomført et prøveprosjekt rettet mot foreldre. Hovedformålet med prosjektet har vært å utvikle, styrke og samordne opplæringstilbudet til foreldre med barn som har særskilte opplæringsbehov innenfor Statped sine fagområder. Kurset fikk gode tilbakemeldinger fra deltagerne. Resultatet av prosjektet er etableringen av statped.no/foreldre, se side 23.

SAMARBEID OG UTVIKLING AV TJENESTER

Statped utvikler tjenestene sine kontinuerlig. I 2017 har vi blant annet brukt videokonferanser i tjenesteytingen, der det er hensiktsmessig, både i rådgivningsarbeidet og i kurssammenheng. Kommunedialogmøtene er videreført i 2017. Her møter representanter fra Statped den enkelte kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste, skoleansvarlig og barnehagemyndighet. Møtene er nyttige og gjør at Statped og kommunene kommer tettere på hverandre, får avklart oppgaver, roller og ansvar. Samarbeidsformene arbeidsseminar og læringsnettverk mellom Statped og kommunene er videreført. Disse arbeidsformene evalueres svært godt fra kommunenes side.

STATPEDKONFERANSEN

Statpedkonferansen ble arrangert for andre gang i mars 2017. Temaet for konferansen var «Språk i tusen former – et spesialpedagogisk blikk på språk og kommunikasjon som virkemiddel for vellykket inkludering». Gjennom plenumsforedrag og parallelle sesjoner ble temaet grundig belyst. Bidragsyttere var fagpersoner fra inn- og utland, ikke minst Statpeds egne fagpersoner. Det var 517 deltakere.

SAMLOKALISERT

Statpeds ansatte i Statped sørøst ble samlet på Hovseter i Oslo, og Statpeds ansatte i Statped midt ble samlokalisert på Heimdal i Trondheim. Ny regiondirektør i Statped midt, Lasse Arntsen, tiltrådte stillingen 1. mars 2017.

LET'S PLAY TOGETHER

Den nordiske konferansen «Let's play together» ble arrangert i Trondheim i juni. Tema for konferansen var hvordan vi kan skape et inkluderende miljø for blinde og svaksynte førskolebarn.

FAGTORGET 2017 I STATPED VEST

Fagtorget 2017 var ei regional samling der 260 tilsette i pedagogisk-psykologisk teneste (PPT) i vestlandsregionen deltok. Arrangementet var ein del av SEVU-PPT. Programmet, med tre overordna plenumssesjonar og 17 praktisk retta parallellsesjonar med variert innhald, vart utvikla i eit samarbeid mellom Statped og PPT.

LANSERING AV NYE ETTERUTDANNINGER

Statped har flere etterutdanninger for pedagogisk-psykologisk tjeneste. I 2017 ble etterutdanning innen alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), spesifikke språkvansker og e-læringskurs i flerspråklighet lansert. Se mer på statped.no/etterutdanning.

LANDSDELSSAMLINGA FOR STATPED OG PP-TJENESTEN I NORD-NORGE

Tema for landsdelssamlinga var tiltak og verktøy for gode læringsmiljø og systemarbeid. Det ble fokusert på hvordan vi skal ta i bruk ny kunnskap og skape ny praksis. Hvilke endringer skjer i lovverket og hvordan påvirker det arbeidet?

STATPED PÅ ARENDALSUKA

Statpeds deltakelse på Arendalsuka hvert år i august er blitt en tradisjon. Se side 38.

AFASIDAGENE

Statped arrangerer hvert år afasidagene, et praksisrettet kurs om afasi. Logopeder og andre som jobber på afasifeltet møtes for å dele praksiserfaringer og forskning.

KONFERANSE OM MULTIFUNKSJONSHEMNING I KRISTIANSAND

Konferansen «Muligheter – når ingenting går av seg selv» hadde fokus på utvikling og læring for dem som har de største og mest sammensatte funksjonsnedsettelsene.

SPOT-KONFERANSEN

I 2017 ble SPOT-konferansen arrangert for fjerde gang. Konferansen er blitt en etablert møteplass for teknologi og inkludering. Målet med SPOT er å peke på muligheter og ideer som pedagogene kan ha nytte av i sitt daglige arbeid. [31 og statped.no/spot2017](http://statped.no/spot2017).

GEMENSAMMA VÄGAR

Statped arrangerte sammen med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) en konferanse med fokus på forskningen og kompetansen som finnes på de nordligste universitetene i Sverige, Finland og Norge. Lansering av fire filmer om førskolebarn og stamming. Filmene kan du se på statped.no/taleflytvansker.

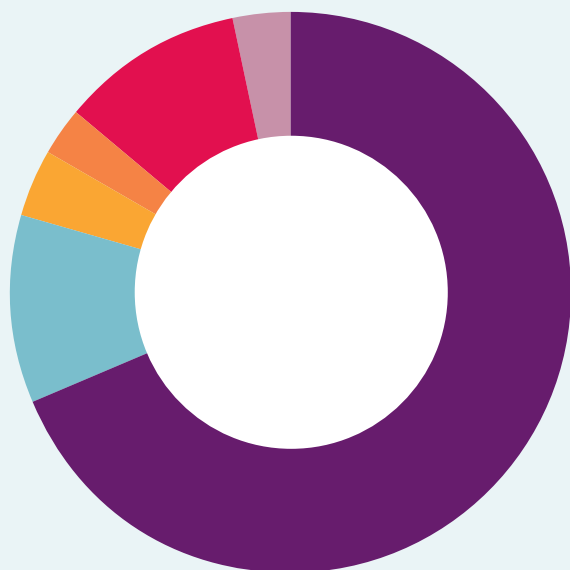
NASJONAL NETTVERKSKONFERANSE

I september arrangerte Statped en nasjonal nettverkskonferanse for ledere i PP-tjenesten. Konferansen samlet 296 deltakere. Temaet for konferansen var ledelse i en digital tid. Les mer på side 30.

STATISTIKK 2017

ØKONOMI

● LØNNSUTGIFTER (474 385)
● HUSLEIE (74 023)
● REISEKOSTNADER (26 457)
● KJØP AV TJENESTER (19 240)
● ANDRE UTBETALINGER TIL DRIFT (73 087)
● INVESTERINGER (21 587)

SAMLET TILDELING	728 724
OPPDRAKSINNTEKTER	35 902

SYKEFRAVÆR

Samlet sykefravær i etaten for 2017 var 7,56 prosent. Det legemeldte sykefraværet var 5,91 prosent. Målet som IA-bedrift er 5,6 prosent.

LOKALISERING

Statped har hovedkontor i Oslo og er delt inn i fire regioner med regionkontorer i Tromsø, Trondheim, Bergen og Oslo.

TJENESTER

Statped er en nasjonal etat som gir spesialpedagogiske tjenester til kommuner og fylkeskommuner. Statped er en del av opplæringssektoren og bistår kommunene med å tilrettelegge opplæring i samarbeid med PP-tjenesten.

Statped leverer tjenester innenfor fagområdene:

- syn
- hørsel
- kombinert syns- og hørselstap og døvblindhet
- språk/tale
- sammensatte lærevansker
- ervervet hjerneskade

Gjennom Statpeds nettressurser ble det solgt 5917 læringsressurser i løpet av året, og det ble lastet ned 29 302 apper utarbeidet av Statped. Statped hadde på nytt en økning i utlån av skolelydbøker, etter at distribusjonen ble modernisert, og lånte ut 78 000 i 2017.

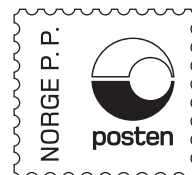
Statped.no

I løpet av 2017 hadde Statped.no 285 115 brukere og 1 995 391 sidevisninger. Facebook.com/statped hadde 14 500 i 2017.

PERSONAL

Statped hadde 674 årsverk per 31.12.2017. (I 2017 ble A.C. Møller skole overført til Trondheim kommune.)

Returadresse
Statped Hovseter,
Gamle Hovsetervei 3,
0768 Oslo

Magasinet kan leses i både html-format og som PDF på www.statped.no

Statped er en nasjonal etat som skal bidra til at barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov gis muligheten til å være aktive deltakere i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

Statped bistår kommunene med å tilrettelegge opplæringen i et samarbeid med PP-tjenesten.

Våre fagområder er døvblindhet / kombinerte syns- og hørselsvansker, ervervet hjerneskade, hørsel, språk og tale, sammensatte læreversker og syn.

Statped driver kunnskaps- og kompetansespredning om likeverdige, tilpasset og inkluderende opplæring.

Ett telefonnummer til hele Statped: 02196

En felles postadresse: Statped postmottak, PB 113, 3081 Holmestrand

Følg Statped på nett:

www.statped.no / www.facebook.com/statped / twitter.com/statped

